

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mimořádná situace a událost

Mimořádná situace – stav, kdy náhle dochází k nahromadění, úbytku či uvolnění určitých hmot, energie či sil, které působí škodlivě a ničivě na obyvatelstvo, jeho majetek, životní prostředí atd. (např. přírodní pohromy, požáry, výbuchy, dopravní nehody, ekologické havárie, technologické a technické havárie).

Mimořádný stav – je odchylka od běžných životních podmínek, situovaná do oblasti vlivu mimořádné události (až do odstranění následků této události).

Krizový stav – právní stav vyhlášený zákonem stanovenými orgány na určitém území k řešení krizové situace v přímé závislosti na jejím rozsahu a charakteru.

Každý správní celek má zřízenou tzv. bezpečnostní radu. Předsedou bezpečnostní rady kraje je hejtman, okresu přednosta okresního úřadu, obce starosta. Členy rady jmenuje její předseda. K řešení krizových situací se zřizuje krizový štáb, který pracuje podle předem vypracovaného krizového plánu územního správního celku.

Chemicky nebezpečné látky

Z hlediska toxicity představují největší nebezpečí látky, jako je chlór, amoniak, kyanovodík, formaldehyd, oxid uhelnatý, oxid siřičitý, fosgen, organofosfáty aj. Jednotlivé složky integrovaného záchranného systému (IZS – hlavně hasiči) mají přehled o všech nebezpečných látkách a mají metodické pokyny pro odstraňování následků při jejich rozptýlení i pro poskytování první pomoci.

Čisticí prostředky

Mezi čisticími prostředky jsou také některé organické přípravky, které jsou velmi nebezpečné. Při dodržování bezpečnostních opatření lze však i s nimi pracovat bez rizika.

V zájmu bezpečnosti a ochrany zdraví musí osoby, které přicházejí do styku s čisticími látkami, znát způsob použití a vlastnosti těchto látek. Patřičné informace jsou uvedeny na obalech a etiketách. S těmito prostředky se můžeme setkat jak v profesním životě, tak v domácnosti. Domácím chemickým přípravkem rozumíme takovou látku, která se používá v domácnosti na údržbu a úklid. Tyto látky jsou po alkoholu a lécích nejčastější příčinou akutní intoxikace. Tyto otravy tvoří 15 – 30% všech zaznamenaných případů intoxikace. Největší problém bývá nevhodné uskladnění těchto nebezpečných látek či přelévání do obalu, které jsou běžně používány, jako např. přelévání do pet lahví od minerální vody apod.

Přípravek se hodnotí jako nebezpečný, pokud je schopen poškodit, ať přímo nebo nepřímo, zdraví osob nebo okolní prostředí.

Nebezpečné látky dělíme do různých kategorií podle jejich fyzikálně-chemických vlastností:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tabulka č. 1: Symboly a označení nebezpečných látek a přípravků

SYMBOLY A OZNAČENÍ NEBEZPEČNÝCH LÁTEK A PŘÍPRAVKŮ				
Označení	Symbol	Popis rizika	Příklad produktu	Preventivní opatření
Nebezpečné pro životní prostředí (<<N)		- Látky velmi jedovaté pro vodní živočichy. - Látky jedovaté pro živé organismy. - Látky narušující ozonovou vrstvu.	- Účinné pesticidní látky. - Chlorfluoruhlovodíky (CFC) – freony.	- Tyto látky nebo jejich zbytky odstranit jako nebezpečný odpad. - Zabránit kontaminaci životního prostředí vhodným uskladňováním.
Toxické (T)		Škodlivé látky a přípravky, které i v malém množství ohrožují zdraví člověka.	- Metanol, tekutý podpařovač, čističe skvrn. - Aerosoly, impregnační přípravky. - Dezinfekční prostředky (reolin). - Spreje na údržbu automobilu, např.: - čističe skvrn, trichlorethylen, rozpouštědla, čističí prostředky - výrobky na ochranu a údržbu dřeva - odstraňovače rzi před natíráním	- Abychom se vyhnuli kontaktu s pokožkou, je vhodné využít všechny možné ochranné pomůcky: rukavice, brýle, kombinézy atd. - Pracovat pokud možno venku nebo v dobře větrávaných místnostech. - Dodržovat patřičnou hygienu: mýt si ruce, při práci nikdy nejíst. - Nejnebezpečnější jsou přípravky ve spreji (možnost vdechnutí). Uchovávat spreje mimo dosah dětí. - Uchovávat tyto látky mimo dosah dětí.
Velmi toxické (T+)		Přípravky se označují symbolem „toxické“, když i v malém množství mohou vážně poškodit zdraví člověka.		
Škodlivé (Xn)		Tyto látky pronikají do organismu dýchacím nebo zažívacím traktem či pokožkou.		
Žiraviny (C)		Žiravé látky vážně poškozuji živou tkáň i různé předměty. K reakci může dojít po styku s vodou nebo ve vlhkém prostředí.	- Čističe odpadních potrubí, odstraňovače usazenin. - Žiravá soda, odstraňovače rzi. - Kyseliny, kyselina sírová (baterie). - Čističe na pečicí trouby a umyvadla. - Prostředky do myček nádobí (ve vlhkém stavu).	- Přípravky uchovávat v původním obalu (dobře uzavřené, s bezpečnostním uzávěrem). - Přípravky uchovávat mimo dosah dětí. - Pozor na odkládání, nikdy nepokládat na parapet (nebezpečí pádu). - Chránit si oči, pokožku atd. proti potřísnění. Být velice opatrný při vylévání přípravku nebo při jeho rozprašování. - Vždy používat rukavice a ochranné brýle. - Hygiena je prvořadá: po manipulaci si dobře umýt ruce a obličej. - První pomoc při kontaktu s žiravinou spočívá v oplachování místa pod tekoucí vodou po dobu 10 minut. - Žiravé látky ve spreji jsou nebezpečné.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Explozivní (E)		• Exploze je velice rychle spalování, které závisí na vlastnostech látky, na teplotě (zdroji tepla), kontaktu s jinými látkami (reakce), nárazu, tření atd.	Aerosoly všech druhů včetně prázdných obalů, látky schopné vybuchnout již při 50 °C: osvěžovače vzduchu, laky na vlasy, barvy, laky, kapaliny do oštríkováčů atd.	• Zabránit styku se zdrojem tepla a nárazům, chránit před slunečními paprsky. • Nikdy nepokládat do blízkosti zdrojů tepla, svítilen, radiátorů atd.
Dráždivé (Xi)		• Opakovaný kontakt s dráždivými prostředky vyvolává podráždění kůže a sliznic.	• Louh. • Terpentýnové silice. • Amoniak (čpavek). • Polyesterové tmely.	Jako u toxických látek.
Snadno vznětlivé látky (F)		• (F) Snadno vznětlivé látky vzplanou v blízkosti plamenů, zdrojů tepla (teplý povrch) nebo při jiskření.	• Nafta, benzín. • Alkohol nebo metanol. • Pevné podpalovače. • Aceton, rozstříkovací čisticí prostředky, rozpouštědla barev. • Barvy ve spreji, kovové nátěry. • Přípravky na leptání skla. • Vteřinová lepidla, lepidla neoprenová. • Osvěžovače vzduchu.	• Přípravky uchovávat na dobře větraném místě. • Nikdy je nepoužívat v blízkosti zdrojů tepla, na teplém povrchu, u jiskřících předmětů nebo nechráněných plamenů. • Zakázáno kouřit! • Nemanipulovat s přípravkem v nylonovém oblečení a při používání hořlavých produktů mít vždy na dosah ruky hasicí přístroj. • Uchovávat snadno zápalné přípravky (F) dostatečně oddělené od produktů hořlavých (O).
Extrémně hořlavé látky (F+)		• (F+) Látky, které velice snadno vzplanou v blízkosti zdroje energie (plameny, jiskry atd.), a to i při teplotě 0 °C.		
Hořlaviny (O)		• Hoření vyžaduje hořlavý předmět, kyslík a zdroj zapálení: hoření se urychluje v případě látky hořlavé (látky obsahující velké množství kyslíku).	Jako u produktů snadno vznětlivých.	Jako u produktů snadno vznětlivých.

Zdroj: Buhajová, J. a kol.: První pomoc. Rebo productions. Dobřejšovice. 2006.

První pomoc při zasažení organismu chemickou látkou

U těchto poranění je rozhodující skupenství chemikálie, která poškození způsobila.

Poranění způsobené plyny

Při haváriích často dochází k úniku různých plynů. Podle jejich účinku na organismus je dělíme na látky dráždivé (čpavek, formaldehyd), které dráždí oční sliznici a sliznici dýchacích cest, látky dusivé (oxid uhličitý), které snižují obsah kyslíku ve vdechovaném vzduchu a při vyšších koncentracích tlumí činnost dýchacího centra, a látky jedovaté (oxid uhelnatý, kyanovodík), které při vdechnutí vyvolávají celkovou otravu organismu. Příznaky – slzení, bolest hlavy, kašel, dušnost, poruchy vidění, zvracení, křeče, bezvědomí, zástava dechu a oběhu.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Postup při ošetřování poranění způsobené plynem:

- Postiženého vždy co nejdříve vyneseme ze zamořeného prostoru (použít prostředky na ochranu dýchacích cest)
- Je-li postižený v bezvědomí, zkontrolujeme základní životní funkce
- Zajistit odbornou pomoc

Poranění způsobené chemikáliemi v kapalném skupenství

Při potřísnění dochází k poleptání pokožky. Příznaky – bolest, zarudnutí, puchýře, jiné změny na kůži.

Postup při ošetřování poranění způsobených kapalinami:

- Postiženého co nejdříve vyneseme ze zamořeného prostoru
- Odstraníme oděv potřísněný chemikálií
- Postižené místo šetrně oplachujeme proudem čisté vody, abychom chemikálii odstranili nebo alespoň co nejdříve zředili
- Postižené místo překryjeme sterilním obvazem
- Zajistíme odbornou pomoc

Signalizace úniku nebezpečné látky

V případě použití nebezpečných látek (teroristický útok, havárie v objektech, kde se pracuje s nebezpečnými látkami apod.) musí dojít k neprodlenému varování obyvatelstva. Děje se tak formou varovných signálů sirénami, dále pak také místním rozhlasem či televizní stanicí, tlapači.

V současnosti v ČR existují tři varovné signály a signál požární ochrany:

- Signál: všeobecná výstraha
 - Trvalý tón sirény po dobu 2 minut
 - Použití – v případě ohrožení obyvatelstva
- Signál: katastrofa
 - Kolísavý tón sirény po dobu dvou minut
 - Použití – v případě ohrožení zdraví a života obyvatel
- Signál: nebezpečí zátopové vlny
 - Přerušovaný tón sirény po dobu 2 minut
- Signál: požární poplach
 - Přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty nebo přerušovaný tón sirény – 25s nepřetržitý tón, 10s pauza, 25s nepřetržitý tón (HO-ŘÍ, HO-ŘÍ)
 - Slouží ke svolávání jednotek požární ochrany

Evakuace

V případě ohrožení života je potřeba dodržovat zásady pro opuštění bytu, mít s sebou evakuační zavazadlo a včas se dostavit na určené místo.

Zásady pro opuštění bytu nebo domu v případě evakuace:

- Uhasit otevřený oheň v topidlech
- Vypnout elektrické elektrospotřebiče (s výjimkou ledniček, mrazniček)
- Uzavřít přívod plynu, vody
- Ověřit, zda sousedi jsou o nastalé situaci informováni
- Dětem vložit do kapsy cedulku se jménem a adresou
- Kočky a psi vzít s sebou
- Ostatní zvířata, včetně exotických, ponechat doma a dostatečně zásobit vodou a potravou
- Vzít si evakuační zavazadlo, zamknout byt a dostavit se na určené evakuační středisko

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Evakuační zavazadlo

Jako evakuační zavazadlo poslouží např. batoh, cestovní taška nebo kufr. Musí být označeno jménem a adresou.

Obsahuje:

- Užívané léky
- Základní trvanlivé potraviny, nejlépe v konzervách, dobře zabalený chléb, a hlavně balenou vodu (max. na tři dny)
- Předměty denní potřeby, jídelní misku, příbor
- Osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy, cennosti
- Přenosné rádio s nezevními bateriemi, svítilnu
- Toaletní a hygienické potřeby
- Náhradní prádlo, oděv, obuv, pláštěnku, spacák nebo přikrývku
- Kapesní nůž, zápalky, šití

Úkoly:

1. Zopakuj postup při opuštění bytu v případě ohrožení.
2. V domácnosti najdi nebezpečné látek, které používáte?
3. Jaké ochranné pomůcky se používají při práci s nebezpečnými látkami?